

NEVOILE FUNDAMENTALE

VIRGINIA HENDERSON

Cadrul conceptual al Virginiei Henderson se bazează pe definirea a **14 nevoi fundamentale**. Atingerea de către pacient a independenței în satisfacerea acestor nevoi este țelul profesiei de asistentă medicală. După Virginia Henderson nevoia fundamentală este o **necesitate vitală, esențială ființei umane** pentru asigurarea stării de bine din punct de vedere fizic și mintal.

Cele 14 nevoi fundamentale sunt:

1. a respira;
2. a se alimenta și hidrata;
3. a elimina;
4. a se mișca, a păstra o bună postură;
5. a dormi, a se odihni;
6. a se îmbrăca și dezbrăca;
7. a-și menține temperatura corpului în limite normale;
8. a fi curat, a-și proteja tegumentele;
9. a evita pericolele;
10. a comunica;
11. a acționa după credințele sale și valorile sale;
12. a se realiza;
13. a se recrea;
14. a învăța.

Scurtă prezentare a nevoilor

1. A respira

- a. Aspectul bio-fiziologic al acestei nevoi se manifestă în respirația pulmonară și tisulară;
- b. Dimensiunea psiho-socio-culturală este influențată de următorii factori: emoții, furia, frica, exercițiile fizice, fumat. Aceste nevoi prezintă particularități funcție de vârstă, antrenament, starea de sănătate etc.

2. A bea și mânca

- a. Dimensiunea bio-fiziologică interesează ritualul mâncatului (ducerea alimentelor la gură, masticarea, deglutiția), digestia, necesarul de calorii;
- b. Dimensiunea psiho-socio-culturală se manifestă în obiceiurile legate de rasă, religie, naționalitate, cultură. Aceste nevoi se modifică odată cu etapele vieții:

3. A elimina: această nevoie cuprinde eliminarea renală, intestinală, respiratorie, cutanată.

- a. Aspectul bio-fiziologic variază mult cu vârsta și starea de sănătate și este în același timp mecanic, chimic, hormonal, nervos;
- b. Dimensiunile psiho-socio-culturale sunt numeroase. Emoțiile de orice fel modifică frecvența urinară, calitatea și cantitatea scaunelor, transpirația etc.

4. A te mișca, a te menține într-o bună postură

- a. Aspectul bio-fiziologic diferă funcție de vârstă, starea de sănătate, antrenament. Sistemul muscular, scheletic, cardiovascular, nervos, influențează mișcarea și adaptarea cu evitarea anumitor posturi.

- b. Din punct de vedere psiho-socio-cultural mișcarea și poziția corpului reflectă conștient sau inconștient starea de spirit a individului. Mișcarea este influențată și de nivelul cultural. Aceasta influențează mersul, gesturile, mimica etc. Probleme de sănătate pot duce la modificări în domeniul motricității.

5. A dormi și a te odihni

- a. Din punct de vedere biologic și fiziologic, somnul sau odihna variază cu vârsta și starea de sănătate. Calitatea somnului, ca și repaosul mintal și fizic influențează sistemele cardio vascular, digestiv, neuro-muscular. O persoană privată de somn manifestă tulburări fizice și psihice.
- b. Psiho-socio-cultural somnul și repaosul sunt afectate de emoții și obligații sociale (muncă). Există persoane care uzează de droguri pentru a rămâne treji sau pentru a dormi.

6. A se îmbrăca și a se dezbrăca

- a. Bio-fiziologic, activitățile cotidiene necesare independenței în acest domeniu cer o anumită capacitate neuro-musculară, aceste nevoi fiind diferite, funcție de vârsta, starea de sănătate.
- b. Psiho-socio-cultural se manifestă prin afirmarea personalității și a sexualității în alegerea veșmintelor, anumite grupuri socio-culturale și religioase au exigențe particulare: voal, turban etc.

7. A menține temperatura corpului în limita normale

- a. Componenta bio-fiziologică este cea mai importantă. Odată cu înaintarea în vârstă temperatura corpului este mai influențată de cea a mediului înconjurător. Temperatura corpului depinde de îmbrăcăminte, hidratarea organismului, controlul hipotalamic.
- b. Componenta psihică este influențată de emoții, anxietate, acestea crescând temperatura corpului.

8. A fi curat și a-ți proteja tegumentele

- a. Componenta bio-fiziologică se manifestă funcție de capacitatea fizică de a face gesturile și mișcările necesare precum și de factorii biologici vârsta și sexul.
- b. Componenta psihică și emotivă se reflectă în starea epidermei, în atenția acordată părului. Emoțiile afectează transpirația și secrețiile, normele de curățenie diferă de la un grup social la altul. Curățenia este influențată de cultura grupului

9. A evita pericolele. Pericolele pot proveni din mediul intern sau extern.

- a. Pe plan bio-fiziologic independența rezidă din a evita anumite alimente și medicamente și de a se proteja în desfășurarea anumitor activități zilnice. Este nevoie de a analiza această nevoie funcție de vârstă, anumite afecțiuni (depresii).
- b. Componenta psihică — simpla prezență a unei rude, a unei persoane apropiate pacientului, ascultarea unui gen de muzică preferată, existența unei persoane aparținătoare aceleiași comunități, respectarea obiceiurilor proprii, sunt elemente care dau impresia de siguranță.

10. A comunica cu semenii. Este o nevoie fundamentală ființelor umane.

- a. Dimensiunea biologică se manifestă sub formă de comunicare verbală sau non-verbală. Comunicarea verbală cuprinde limbajul, în timp ce comunicarea non-

verbală cuprinde gesturile, mimica, poziția corpului, mersul etc.

- b. Componentele psiho-socio-culturale se manifestă prin alegerea conținutului exprimat: sentimente, idei, emoții. Comunicarea cuprinde sexualitatea. Această componentă importantă a ființei umane se exprimă din copilărie până la bătrânețe prin afirmarea de sine, alegerea veșmintelor, în relațiile sociale. Când un pacient nu are posibilitatea de comunicare, el trebuie să fie ajutat de asistentă.

11. **A-ți practica religia**

- a. Componenta bio-fiziologică se exprimă prin mișcări, gesturi, atitudini specifice culturii: poziția îngenunchiată, anumite posturi, interzicere anumite alimente, tratamente.
- b. Componenta psiho-socio-culturală — evoluția practicilor religioase este în funcție de fenomenele psiho-sociale și relațiile interpersonale. Alterarea stării de sănătate poate antrena creșterea sau diminuarea adeziunii la religie. În îngrijirea bolnavilor, respectarea acestei nevoi cere asistentei o educație liberală.

12. **A fi ocupat pentru a fi util.**

De-a lungul etapelor vieții ființa umană are nevoie să se realizeze, să studieze, să muncească. Aceste activități pot fi legate de sex, dar cea mai mare parte depinde de capacitatea fiziologică și dezvoltarea psihosocială a individului. Normele culturale influențează satisfacerea acestei nevoi. O problemă de sănătate poate să diminueze temporar sau permanent posibilitatea de a fi util prin diverse activități.

13. **A se recrea.** Este o nevoie comună tuturor ființelor umane.

- a. Componenta bio-fiziologică persoanele se pot recrea specific vârstei și funcției de stare de sănătate. Persoanele cu un anumit handicap (orbi, surzi, membre amputate) au alte căi de recreere decât cei sănătoși.
- b. Fenomenele psihosociale, culturale pot influența nevoia de a se recrea. Această nevoie poate fi satisfăcută atât de familie cât și de societate.

14. **A învăța.** Nevoia de descoperire, de satisfacere a curiozității, de a adăuga cunoștințe noi este specifică tuturor, dar mai evidentă la copii.

- a. Componenta biologică este reprezentată de inteligență
- b. Apectul psiho-socio-cultural se manifestă prin dorința de a afla și a cunoaște valoarea acordată educației de grupul socio-cultural. Problemele de sănătate fac să se ivească nevoi de învățare variate: să facă pansamente, să-și administreze insulina, alte medicamente, regim alimentar etc. Nevoia de a învăța poate fi legată de dorința de a fi util, de a se recrea, dar în același timp și de a fi independent.

BIBLIOGRAFIE:

Dr. SZEKELY CSABA – **Nursing comunitar**, Universitatea de Vest „Vasile Goldiș”, Arad - România
VIRGINIA HENDERSON – **Principii fundamentale ale îngrijirii bolnavului**, 1991, Copenhaga – Danemarca
VIRGINIA HENDERSON – **Principii de bază a îngrijirii persoanei sănătoase / bolnave – nursing**, Societatea personalului sanitar din România